

ໂຄງການປະເມີນຜົນການຄ້າ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມແບບຮີບດ່ວນ (RTEA)

ເອກະສານການ ຄົ້ນຄວ້າ

ຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ຂອງການຄ້າເສລີ ໃນຂະແໜງ
ຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນ ໃນ ສ.ປ.ປ ລາວ

ທັນວາ 2007

ກະຊວງການຄ້າ ແລະ ອຸດສະຫະກຳ
ທ່ານ ສົມພິງ ສຸລິວັນ

ຮຽບຮຽງໂດຍ : ທ່ານ ນາງ ສາບຣິນາ ຊໍສ໌ (IISD) ແລະ ທ່ານ ທອມ ຄາແລນເດີ (IUCN).

iisd International
Institute for
Sustainable
Development Institut
international du
développement
durable

 Sida

IUCN
The World Conservation Union

@ 2007 ສະຖາບັນສາກົນເພື່ອການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ (IISD)

ຈັດພິມໂດຍ ສະຖາບັນສາກົນເພື່ອການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ

ຄະນະດ້ານປຶກສາວິຊາການ (Expert Advisory Panel) ຂອງໂຄງການ RTEA ໄດ້ເຮັດບົດຄົ້ນຄ້ວາ 7 ບົດທີ່ກວມເອົາຂະແໜງເສດຖະກິດທີ່ສຳຄັນ 9 ຂະແໜງໂດຍມີຈຸດປະສົງຕີລາຄາການ ຄ້າ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. ສຳລັບ ສ.ປ.ປ.ລາວ ຄະນະທີ່ປຶກສາດັ່ງກ່າວນີ້ ປະກອບມີຜູ້ສ່ວນຮ່ວມ ຈາກຂະແໜງການເອກກະຊົນ ແລະ ລັດຖະບານທີ່ສຳຄັນ ແລະ ໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນເພື່ອຕອບສະໜອງ ການຊື້ນຳລວມ ຕໍ່ຂະບວນການຕີລາຄາດັ່ງກ່າວນີ້. ເອກກະສານຄົ້ນຄ້ວາດັ່ງກ່າວນີ້ໄດ້ສະໜອງຂໍ້ມູນຄວາມເປັນມາຕ່າງໆທີ່ສຳຄັນ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳດ້ານນະໂຍບາຍສະເພາະຂະແໜງ ເພື່ອການປະເມີນຕີລາຄາ ແລະ ເອກກະສານທີ່ເປັນພາສາລາວນີ້ ຍັງຖືວ່າເປັນ ການປະກອບສ່ວນ ທີ່ມີຄຸນຄ່າຕໍ່ກັບໜ່ວຍງານຄົ້ນຄ້ວາພາຍໃນປະເທດທີ່ກຳລັງຂະຫຍາຍຕົວຂຶ້ນ ແລະ ແນໃສ່ສາຍພົວພັນທີ່ສະຫຼັບຊັບຊ້ອນລະຫ່ວາງການຄ້າ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຢູ່ ສ.ປ.ປ.ລາວ.

ການຄົ້ນຄ້ວາຊຸດນີ້ໄດ້ຮັບການປະສານງານຈາກອົງການ STEA ແລະ ອົງການ IUCN

ຮຽບຮຽງໂດຍ : ທ່ານ ນາງ ສາບຣິນາ ຊໍສ໌ (IISD) ແລະ ທ່ານ ທອມ ຄາແລນເດີ (IUCN).

ເອກກະສານຄວາມເປັນມາຂອງການຄົ້ນຄ້ວາສາມາດເອົາໄດ້ທີ່ www.iisd.org

ຜົນກະທົບຂອງການຄ້າເສລີໃນຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນ ຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມຢູ່ ສປປລ

ທ່ານ: ສົມພອງ ສຸລິວັນ*

ພາກສະເໜີ

ຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນແມ່ນຂະແໜງດຶກດຳບັນຂອງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ(ສປປລ) ແລະ ໃນ ປັດຈຸບັນຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນຍັງຄົງມີບົດບາດອັນສຳຄັນໃນການສ້າງເສດຖະກິດແຫ່ງຊາດ. ຂະແໜງການດັ່ງກ່າວຍັງໄດ້ສ້າງ ຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ຕະຫຼາດພາຍໃນປະເທດ, ແມ່ຍິງລາວເຄີຍໄດ້ນຳໃຊ້ຜ້າໄໝ ມ້ອນມາເປັນເຄື່ອງເອ້ຍ້ອງ ແລະ ເຮັດ ເປັນເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ. ຖ້າຈະເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງການຍ້ອມໄໝແບບທຳມະ ຊາດ ແລະ ການຕໍ່າຜ້າທີ່ໄໝດ້ວຍມືມັນໄດ້ ກາຍ ເປັນເຄື່ອງໝາຍທາງດ້ານວັດທະນາທຳແຫ່ງສັງຄົມລາວ ໃນທົ່ວໂລກ. ຍ້ອນເຫດຜົນດັ່ງກ່າວ, ຄວາມຕ້ອງການຜະລິດຕະພັນ ຈາກຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນລາວຢູ່ໃນພາກ ພື້ນ ແລະ ໃນຕະຫຼາດສາກົນແມ່ນໄດ້ມີການເຕີບໂຕຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ສະໜອງ ເງື່ອນໄຂການສົ່ງອອກ ແລະ ທັງເປັນກາລະໂອກາດສຳລັບຜູ້ຜະລິດຢູ່ພາຍໃນປະເທດ. ໃນປີ 2004 ລວມຍອດການສົ່ງ ອອກຂອງຂະແໜງຫັດຖະກຳມີເຖິງ 13 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ, ຊຶ່ງກວມເອົາ 1.6 ສ່ວນຮ້ອຍຂອງລວມຍອດການສົ່ງ ອອກທັງໝົດ (ITC 2006). ໃນບົດລາຍງານແຫ່ງຊາດກ່ຽວກັບການພັດທະນາມະນຸດ: ການຄ້າຕ່າງປະເທດ ແລະ ການ ພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ (CPI & UNDP 2006) ໄດ້ລາຍງານວ່າ: ການຄາດຄະເນການສົ່ງອອກຈະມີເຖິງ 15 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດໃນປີ 2005 ແລະ 2006 ແລະ ຄາດຄະເນໄວ້ວ່າການເຕີບໂຕຂອງຂະແໜງການນີ້ຍັງຈະສືບຕໍ່ໄປ ເຖິງທົດສະຫວັດໜ້າ.

ປັດຈຸບັນການຄ້າເສລີຍັງໄດ້ຊ່ວຍເຫຼືອເປີດກ້ວາງຕະຫຼາດໃໝ່ໃຫ້ຂະແໜງການນີ້. ລັດຖະບານລາວໄດ້ເຂົ້າເປັນສະມາຊິກ ຂອງກຸ່ມ ASEAN ແລະ ເປັນພາຄີຂອງເຂດການຄ້າເສລີອາຊຽນ (AFTA) ແລະ ກຳລັງຈະສະມັກເຂົ້າເປັນສະມາຊິກຂອງ ອົງການການຄ້າໂລກ (WTO) ໃນອະນາຄົດ. ແຕ່ວ່າການພັດທະນາທີ່ ສຳຄັນທີ່ສຸດສຳລັບຂະແໜງການນີ້ຫາກໍ່ເລີ່ມພື້ນຕົວຄືນ ໃໝ່ໃນປີ 2005 ເປັນຕົ້ນມາຊຶ່ງໄດ້ມີການພົວພັນການຄ້າປົກກະຕິກັບສະຫະລັດອາເມລິກາຊຶ່ງຈະເປັນຕະຫຼາດສົ່ງອອກ ທີ່ສຳຄັນສຳລັບຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນ ຂອງລາວ (CPI & UNDP 2006). ຕະຫຼາດສາກົນທີ່ສຳຄັນອື່ນໆສຳລັບການຜະລິດ ຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນປະ ກອບມີຫຼາຍປະເທດເປັນຕົ້ນ: ປະເທດຍີ່ປຸ່ນ, ສະຫະພັນຍູລົບ ແລະ ປະເທດອົດສະຕາລີ. ມາ ຮອດປັດຈຸບັນ ຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນຍັງສືບຕໍ່ຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ເນື່ອງມາຈາກການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງນັກທ່ອງທ່ຽວຕະ ຫຼອດໄລຍະ 10 ປີທີ່ຜ່ານມາ, ຍ້ອນມີການຂະຫຍາຍການຄ້າພາຍ ໃນພາກພື້ນເປັນຕົ້ນກັບປະເທດຈີນ, ໄທ ແລະ ຫວຽດ ນາມ ແລະ ຕະຫຼາດອື່ນໆທີ່ສຳຄັນໃນນັ້ນແມ່ນບັນດາປະເທດອາຊຽນດ້ວຍກັນ, ຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນລາວໄດ້ຍົກ ເວ້ນພາ ສີພາຍໃຕ້ສິດທິພິເສດທາງການຄ້າ (GSP), ຫຼື ເວົ້າໄດ້ວ່າໄດ້ຮັບນະ ໂຍບາຍເສຍພາສສິຕຳ. ເພາະສະນັ້ນ, ທາງອອກສູ່ ຕະຫຼາດຈະບໍ່ເປັນບັນຫາສຳລັບຜະລິດຕະພັນດັ່ງກ່າວນີ້. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມການຈັດຫາວັດຖຸດິບ (ການເພີ່ມຂຶ້ນ ຂອງລະດັບ ການດຳເນີນງານ) ຄວາມເຊື່ອພື້ນທາງດ້ານຄຸນນະພາບ ແລະ ການຍັ້ງຢືນແຫຼ່ງກຳເນີດ ແລະ ຂະບວນການ ຍ້ອມສີແບບທຳ

ມະຊາດ ແລະ ການຕໍ່ຜ້າແບບພື້ນເມືອງແມ່ນສິ່ງຜັກດັນທີ່ສໍາຄັນ ທີ່ຈະຕົງດູດຄວາມຕ້ອງການຈາກສາກົນສໍາລັບບັນດາ ຜະລິດຕະພັນດັ່ງກ່າວ.

ບົດລາຍນີ້ຈະຍົກໃຫ້ເຫັນຄວາມເປັນຫ່ວງເປັນໃຍດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ກຳນົດກາລະໂອກາດທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ ອາດຈະເກີດຂຶ້ນຈາກການເຕີບໂຕທາງການຄ້າໃນຂະແໜງທັດຖະກຳໄໝມ້ອນໃນ ສປປ ລາວ. ຄຳແນະນຳທາງດ້ານຍຸດທະ ສາດເພື່ອເປັນທິດໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ແລະ ການເຕີບໂຕຂອງຂະແໜງການນີ້ໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນໂດຍສັງເຂບ

ພາກທີ 1

ພາບລວມຂອງຂະແໜງທັດຖະກຳໄໝມ້ອນ

1.1 ອຸປະສັກທີ່ຈະຕ້ອງແກ້ໄຂໃນຂະແໜງທັດຖະກຳໄໝມ້ອນ

ໂດຍລວມແລ້ວທັດຖະກຳໄໝມ້ອນຍັງມີບົດບາດ ໃນທຸລິດຂະໜາດນ້ອຍສໍາລັບຄອບຄົວ ໃນຂອບເຂດທີ່ວ່າ ປະເທດລວມ ທັງຊົນນະບົດ ແລະ ໃນຕົວເມືອງ. ການຜະລິດເຄື່ອງທັດຖະກຳເປັນວຽກງານທີ່ໄປຂອງປະຊາ ຊົນໃນເຂດຊົນນະບົດ, ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ໃຊ້ເວລາວ່າງພາຍຫຼັງສໍາເລັດການເກັບກຽວຜົນລະປູກຕາມລະດູ ການ. ທຸລະກິດຄອບຄົວຂະໜາດ ນ້ອຍ, ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍຜູ້ຜະລິດ, ຜູ້ຊື້/ຜູ້ຂາຍ ແລະ ຮ້ານຂາຍຍ່ອຍກໍເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີໃນຕົວເມືອງ. ຍ້ອນທຸລະກິດດັ່ງກ່າວນີ້ສ່ວນ ໃຫ່ຍມີຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກະແຈກກະຈາຍ, ທຸລະກິດ ໃນຂະແໜງການທັດຖະກຳໄໝມ້ອນຈຶ່ງຍັງບໍ່ທັນໄດ້ມີການຈັດສັນ ແລະ ປັດຈຸບັນຍັງມີອຸປະສັກຫຼາຍຢ່າງ ໃນການສະໜອງຜະລິດຕະພັນ ທີ່ມີມາດຕະຖານຕາມຕະຫລາດສາກົນຕ້ອງການ. ບາງບັນຫາຫລັກລວມມີ:

- ການສະໜອງວັດຖຸດິບ: ໃນປີ 2002, ເນື້ອທີ່ສໍາລັບປູກຕົ້ນມອນມີທັງໝົດ 644 ເຮັກຕາ ແລະ ສາມາດຜະລິດໄໝມ້ອນ ໄດ້ ປະມານ 6,5 ໂຕນຕໍ່ປີ. ໃນປີ 2003 ເນື້ອທີ່ປູກມອນໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນເປັນ 805 ເຮັກຕາຊຶ່ງຄາດຄະເນ ຜົນຜະລິດໄໝ ມ້ອນໄດ້ 9 ໂຕນ. ໃນຄະນະທີ່ຄວາມຕ້ອງການໃນປີດຽວກັນນັ້ນມີປະມານ 120 ໂຕນ ແລະ ອີກປະມານ 20 ໂຕນ ຜະລິດຕະພັນ ໄໝມ້ອນທີ່ເຮັດດ້ວຍສານເຄມີ (Saphangthong 2006) ຕົວເລກດັ່ງກ່າວຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນວ່າຄວາມອາດ ສາມາດໃນການສະໜອງວັດຖຸ ດິບໃຫ້ຕະຫຼາດ ພາຍໃນ ປະເທດຍັງບໍ່ພຽງພໍໃຫ້ແກ່ຂະແໜງການທັດຖະກຳໄໝມ້ອນ ແລະ ໃນປັດຈຸບັນຍັງຕ້ອງການນຳເຂົ້າ ໄໝມ້ອນຈາກຫຼາຍປະເທດເປັນ ຕົ້ນປະເທດຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມ.
- ການສະໜອງຜະລິດຕະພັນສໍາເລັດຮູບ: ໃນແງ່ຂອງການສະໜອງຜະລິດຕະພັນສໍາເລັດຮູບ, ຂະໜາດ ແລະ ສະຖາ ນະພາບ ຂອງທຸລະກິດທັດຖະກຳໄໝມ້ອນຍັງມີຂໍ້ຈຳກັດທາງດ້ານຈຳນວນທັດຖະກຳໄໝມ້ອນ ທີ່ສາມາດ ຜະລິດໄດ້ ເຖິງແມ່ນວ່າ ມີຂໍ້ໄດ້ປຽບດ້ານການແຂ່ງຂັນຖ້າເບິ່ງໃນແງ່ຂອງການນຳໃຊ້ຂະບວນການຜະລິດແບບທຳມະ ຊາດ ແລະ ຂະຊັ້ນຕອນຕາມພື້ນເມືອງ. ທຸລະກິດສ່ວນຫຼາຍແມ່ນແບບຄອບຄົວ ຫຼື ວ່າຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຂະໜາດ ກາງ (SME) ຊຶ່ງບໍ່ມີຄວາມສາມາດເພີ່ມການຜະລິດເພື່ອຂະຫຍາຍການແຈກຢາຍຕະພັນຕາມຄວາມຕ້ອງການ.
- ຄຸນນະພາບ ແລະ ມາດຕະຖານ: ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດດ້ານການສິ່ງອອກ (2006-2008) ໄດ້ມີການກຳນົດຈຸດປະ ສົງໃນການສ້າງ ມູນຄ່າເພີ່ມ ແລະ ສະໜັບສະໜູນຂະແໜງທັດຖະກຳໄໝມ້ອນໃຫ້ມີຄວາມຫລາກຫລາຍ. ວຽກງານທີ່ ສໍາຄັນດ້ານໜຶ່ງແມ່ນການກຳນົດ ຄວາມຈຳເປັນໃນການຮັບຮອງຄຸນນະພາບ (ITC 2006). ເຖິງແມ່ນ ວ່າຍັງບໍ່ທັນມີ

-----
*ທ່ານ ສິມຟອງ ສຸລິວັນແມ່ນເປັນຫົວໜ້າພະແນກສິ່ງແວດລ້ອມໂຮງງານ ແລະ ເປັນອຳນວຍການໂຄງການສິ່ງເສີມການ ຜະລິດທີ່ສະອາດ, ກົມອຸດສາຫະກຳ, ກະຊວງອຸດສາຫະກຳ ແລະ ການຄ້າ

ລະບົບການກວດກາຄຸນນະພາບ ຫຼື ມາດຕະ ຖານແຫ່ງຊາດສຳລັບວັດຖຸດິບໄໝ້ອນ ແລະ ຜ້າໄໝ້ອນ, ສະນັ້ນ ສະມາຄົມຫັດຖະກຳລາວກໍໄດ້ສ້າງຈິດສຳນຶກ ໃນຄວາມຕ້ອງການຕິດເຄື່ອງໝາຍ ແລະ ການອອກໃບຢັ້ງຢືນຄຸນ ນະພາບ, ຕົວຢ່າງໂຄງການຈາກອົງການ JETRO ຮ່ວມກັບສະມາຄົມຫັດຖະກຳລາວ ເພື່ອພັດທະນາຄຸນ ນະພາບ ການຕຳໄໝ້ອນເພື່ອຍົກລະດັບຄຸນນະພາບໃຫ້ໄດ້ມາດຕະຖານຕະຫຼາດຂອງປະເທດຍີ່ປຸ່ນ. ຊຶ່ງມີຍີ່ຫໍ້ວ່າ: ໃຈ ລາວ (Chai lao) (ITC 2006).

- ການອອກໃບຢັ້ງຢືນ: ຕະຫຼາດຕ່າງປະເທດບໍ່ພຽງແຕ່ຕ້ອງການຄຸນນະພາບສູງເທົ່ານັ້ນ, ເຂົາເຈົ້າຍັງຕ້ອງການຢາກຮູ້ວ່າ ຜະລິດ ຕະພັນທີ່ຂະເຈົ້າຊື້ໄດ້ເຮັດຕາມແບບພື້ນເມືອງ ແລະ ມາຈາກທຳມະຊາດທີ່ແທ້ຈິງບໍ່ (ນຳໃຊ້ຂອງທຳມະຊາດ ລ້ວນໆ). ການຢັ້ງຢືນດ້ານຜະລິດຕະພັນ ແລະ ຂະບວນການຜະລິດກໍແມ່ນສິ່ງສຳຄັນຫຼາຍ. ຜະລິດຕະພັນທີ່ມີຄຸນນະພາ ບສູງ, ການຜະລິດຕາມແບບພື້ນເມືອງໃນ ສ ປ ປ ລາວ ແມ່ນຜະລິດຕະພັນທີ່ມີລາຄາດີຊຶ່ງແມ່ນຄວາມຕ້ອງການສູງ ຂອງ ຕະຫຼາດສາກົນ. ໃນກໍລະນີນີ້, ມັນກໍມີຄວາມສູງສູງຖ້າຫາກວ່າຂະແໜງການຫັດຖະກຳໄໝ້ອນ ຂອງລາວຍັງ ສືບຕໍ່ນຳ ເຂົ້າວັດຖຸດິບ ຈາກຕ່າງ ປະເທດເປັນຕົ້ນຕໍ ຫຼື ເພີ່ມຂະໜາດການຜະລິດທີ່ບໍ່ເຮັດຕາມແບບພື້ນເມືອງລາວ ຄຸນຄ່າຂອງຍີ່ ຫໍ້ລາວກໍອາດຫຼຸດລົງ. ເພາະສະນັ້ນມັນຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນທີ່ສຸດໃນຕອນນີ້ ຕ້ອງໄດ້ປະເມີນເພື່ອ ພັດທະນາຂະແໜງການ ດັ່ງກ່າວແນວໃດເພື່ອຮັກສາຊື່ສຽງ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງຜະລິດຕະພັນນີ້ໃນທ້ອງຕະຫຼາດ ສາກົນ.

1.2 ພາບລວມຂອງການເປັນຫວ່າງເປັນໃຍດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມໃນຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝ້ອນ

ໃນຄະນະທີ່ມີການຕັດສິນໃຈ ເພື່ອຊອກຫາວິທີທີ່ດີທີ່ສຸດເພື່ອພັດທະນາຂະແໜງການດັ່ງກ່າວ, ຄວນມີການ ຄຳນຶງເຖິງຜົນ ກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ອາດເກີດຈາກການຕັດສິນດັ່ງກ່າວ. ໃນຄະນະທີ່ຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝ້ອນໄດ້ຖືກຕີລາຄາວ່າຍັງ ມີຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຕໍາໃນໄລຍະນີ້ເນື່ອງຈາກການລ້ຽງໄໝ້ດ້ວຍສານອົງຄະທາດ ແລະ ຕາມແບບວິທີທາງທຳມະ ຊາດ ຫຼື ການຜະລິດຕາມແບບປະເພນີດັ່ງເດີມ ແລະ ຂະແໜງການນີ້ໄດ້ສຸມຄວາມພະຍາຍາມຊຸກຍູ້ດ້ານການຜະລິດເພື່ອ ໃຫ້ໄດ້ຕາມຄວາມຕ້ອງການສະນັ້ນ ມັນຈຶ່ງມີແນວໂນ້ມວ່າອາດຈະມີຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມເກີດຂຶ້ນ.

ຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ເປັນຂອດສຳຄັນໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນໂດຍສັງເຂບໃນພາກທີ 2 ປະກອບມີຜົນກະທົບທີ່ອາດເປັນ ໄປໄດ້ຄື:

- ຜົນກະທົບດ້ານບວກເກີດຂຶ້ນຈາກຄວາມຕ້ອງການ ຂອງສາກົນຂະຫຍາຍຕົວໃນການຜະລິດແບບທຳມະຊາດ ແລະ ຜະລິດຫັດຖະກຳໄໝ້ອນ "ສີຂຽວ"
- ຜົນກະທົບດ້ານລົບແມ່ນຍ້ອນການນຳໃຊ້ນ້ຳເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ເກີດມີມົນພາວະນ້ຳເສຍຄຸນຈາກຫັດຖະກຳຂະ ໜາດນ້ອຍ
- ຜົນກະທົບດ້ານລົບເນື່ອງຈາກການນຳໃຊ້ທີ່ດິນເພີ່ມຂຶ້ນເພື່ອປູກຕົ້ນມອນລ້ຽງມ້ອນ, ມີການນຳເຂົ້າ ສານເຄມີຈາກຕ່າງ ປະເທດ ແລະ ເປັນການຊວນເຊື່ອໃຫ້ຜູ້ປູກມອນນຳໃຊ້ສານເຄມີນັ້ນ ເລັ່ງແຜນການປູກແບບດັ່ງເດີມເພື່ອເພີ່ມຜົນ ຜະ ລິດ.

1.3 ນະໂຍບາຍ ແລະ ກອບກົດລະບຽບສຳລັບຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝ້ອນ

ກະຊວງອຸດສາຫະກຳ ແລະ ການຄ້າ (ITC 2006) ໄດ້ມີກົນໄກຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດການສົ່ງອອກສຳລັບ ສປປລາວ 2006-2008 ເພື່ອພັດທະນາຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝ້ອນ. ຍຸດທະສາດສົ່ງອອກດັ່ງກ່າວໄດ້ປະສົມປະ ສານກັບຍຸດທະສາດ ທີ່ມີມາແລ້ວ, ຍຸດທະສາດຫັດຖະກຳແບບທົ່ວໄປບໍ່ໄດ້ແນໃສ່ສະເພາະເຈາະຈົງເພື່ອເພີ່ມທະວີການສົ່ງອອກ.

ນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານກ່ຽວກັບຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນໄດ້ຂຽນໄວ້ໃນຍຸດທະສາດການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳ ແລະ ຫັດຖະກຳຂອງ ສປປລາວ ແຕ່ນີ້ຮອດປີ 2020 (MoCI 2004) ໄດ້ກຳນົດໃຫ້ເຫັນຈຸດປະສົງ ແລະ ເງື່ອນໄຂທີ່ສຳຄັນອັນເປັນບຸລິມະສິດຄືດັ່ງລຸ່ມນີ້:

- ກະຕຸ້ນການຜະລິດໃນຂອບເຂດທົ່ວປະເທດເພື່ອສະໜອງຄວາມຕ້ອງການພາຍໃນ ແລະ ສົ່ງອອກໃນເວລາດຽວກັນປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການສ້າງວຽກເຮັດງານທຳເພື່ອສ້າງລາຍຮັບ ແລະ ຫຼຸດພື້ນອອກຈາກຄວາມທຸກຈົນເທື່ອລະກ້າວ
- ພັດທະນາຂະແໜງຫັດຖະກຳ ແລະ ຊ່າງສີມືໃນໄລຍະ 20 ປີຕໍ່ໜ້າເພື່ອໃຫ້ມີເງື່ອນໄຂໃນການຈ້າງງານ ແລະ ເພື່ອໃຫ້ມີການສະໜັບສະໜູນໃຫ້ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ
- ຄາດໝາຍສູ້ຊົນສຳລັບຂະແໜງຫັດຖະກຳ ແລະ ຊ່າງສີມືເພື່ອສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ໄດ້ 10 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດໃນປີ 2005; 15 ລ້ານໂດລາໃນປີ 2010 ແລະ 20 ລ້ານໂດລາໃນປີ 2020, ຊຶ່ງຈະເປັນສ່ວນປະກອບການເຕີບໂຕດ້ານເສດຖະກິດສັງຄົມປະມານ 14 ເປີເຊັນຕໍ່ປີ.
- ພັດທະນາຂະແໜງຫັດຖະກຳ ແລະ ຊ່າງສີມືແຮງງານຄຽງຄູ່ກັບການປົກປັກຮັກສາມູນມໍລະດົກວັດທະນາທຳ, ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ແລະ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ມີຄວາມສາມາດຄ້າຂາຍໄດ້
- ສົ່ງເສີມໃຫ້ປະຊາຊົນມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂະແໜງການສ້າງສີມືແຮງງານ ແລະ ສົ່ງເສີມທຸລະກິດຄອບຄົວ ຫຼື ທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກາງ
- ສົ່ງເສີມຂະບວນການຜະລິດ ທີ່ສະອາດເຂົ້າໃນຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນເພື່ອໃຫ້ຫຼຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ວັດຖຸດິບ, ພະລັງງານ ແລະ ສົ່ງເສດເຫຼືອໃນຄະນະທີ່ມີການເພີ່ມການຜະລິດ

ເພື່ອຄຸ້ມຄອງຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຄວບຄຸມສິ່ງເສດເຫຼືອຈາກການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳ, ລັດຖະບານໄດ້ປະກາດໃຊ້ກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບການຊຶ່ງປະກອບມີ:

- ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການປົກປັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ 1999
- ກົດໝາຍປ່າໄມ້1996
- ກົດໝາຍທີ່ດິນ 2003
- ກົດໝາຍນ້ຳ 1996
- ລະບຽບການວ່າດ້ວຍການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ 2000

ປັດຈຸບັນກະຊວງອຸດສາຫະກຳ ແລະ ການຄ້າກຳມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການສ້າງກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບການຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມເຊັ່ນວ່າ:

- ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍອຸດສາຫະກຳປຸງແຕ່ງ 1999
- ລະບຽບການກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ 2005 ແລະ
- ລະບຽບການກ່ຽວກັບການປ່ອຍນ້ຳເສຍຄຸນ 1994 ແລະ 2005

ພາກທີ 2

ຜົນກະທົບຂອງການຄ້າຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ປະສົບການລະດັບປະເທດໃນການ ປັບປຸງຄວາມຍືນຍົງຂອງສິ່ງແວດລ້ອມໃນຂະແໜງການ

2.1 ການຕີລາຄາຄຸນນະພາບຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມຂອງການຄ້າ

ຍຸດທະສາດການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳ ແລະ ຫັດຖະກຳ (MoCI 2004) ໄດ້ກຳນົດການເຕີບໂຕຂອງຂະແໜງການນີ້ໄວ້ 14 ເປີເຊັນຕໍ່ປີ. ຖ້າຫາກສາມາດຜ່ານຜ່າອຸປະສັກເຊັ່ນ: ການຕອບສະໜອງ, ຄຸນນະພາບ ແລະ ການອອກໃບຢັ້ງຢືນ, ຄວາມຕ້ອງການຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນຈາກຕ່າງປະເທດຈະຊ່ວຍສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ແກ່ການເຕີບໂຕດ້ານອຸດສາຫະກຳ ແລະ ຈະໄດ້ຕາມຈຸດມຸ້ງໝາຍທີ່ກຳນົດໄວ້. ເມື່ອຄຳນຶງເຖິງສະພາບການຂະຫຍາຍຕົວແບບນີ້, ພາກທີ 2 ຂອງເອກະສານສະບັບນີ້ໄດ້ໃຫ້ການຕີລາຄາເບື້ອງຕົ້ນກ່ຽວກັບບາງຜົນກະທົບທີ່ຄວນຈະຖືກນຳມາພິຈາລະນາໃຫ້ລະອຽດເພື່ອຮັບຮອງໃນການເຕີບໂຕທີ່ຍືນຍົງທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ

2.1.1 ການເຕີບໂຕດ້ານອຸດສາຫະກຳທີ່ເປັນມິດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ

ການປຸກມອນລ້ຽງມ້ອນໃນ ສປປ ແມ່ນເປັນມິດກັບສິ່ງແວດລ້ອມມາແຕ່ດົນກວ່າບັນ, ຕົ້ນມອນແມ່ນຈັດຢູ່ໃນຈຳພວກອົງຄະທາດເພື່ອລ້ຽງມ້ອນ ແລະ ຂະບວນການຕໍ່ແຜ່ນຂອງລາວໄດ້ນຳໃຊ້ການຍ້ອມສີແບບທຳມະຊາດໂດຍປາສະຈາກການນຳໃຊ້ສານເຄມີ. ສິ່ງນີ້ຈະພິສູດໃຫ້ເຫັນວ່າ: ຜູ້ຜະລິດໄໝມ້ອນລາວຈະເປັນນຶ່ງໃນການຂາຍ ແລະ ເປັນໂອກາດດີສຳລັບຂະແໜງການຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນລາວເພື່ອອອກສູ່ຕະຫຼາດລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນ (ITC 2006). ຄວາມຕ້ອງການສຳລັບຜະລິດຕະພັນສີຂຽວ/ຜະລິດຕາມທຳມະຊາດ (green product) ຈາກຕ່າງປະເທດຈະເປັນທ່າແຮງທີ່ມີຜົນກະທົບໃນທາງບວກຕໍ່ກັບສິ່ງແວດລ້ອມລາວເພາະມີໄໝ ແລະ ຫັດຖະກຳຜະລິດໄໝມ້ອນຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ສິ່ງທີ່ສຳຄັນແມ່ນມີລາຄາຕໍ່າແຕ່ມີທາງເລືອກທີ່ມີຜົນກະທົບສູງຈາກການຜະລິດ (ຕົວ ຢ່າງ: ໃຊ້ປຸຍເຄມີ ແລະ ຢາປາບສັດຕູພືດໃນການປູກຕົ້ນມອນ). ຜົນສະທ້ອນທາງອ້ອມເຊັ່ນ: ການປູກຈິດສຳ ນິກໃນກຸ່ມປະຊາຊົນກໍສາມາດເກີດຂຶ້ນໄດ້.

ຖ້າຈະເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງ, ການຂະຫຍາຍຕົວການຄ້າດ້ານຜະລິດຕະພັນໄໝມ້ອນໃນຕະຫຼາດສາກົນມັນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ເພີ່ມການຜະລິດພາຍໃນ ແລະ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຕາມຈຸດປະສົງ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການດັ່ງກ່າວນັ້ນ, ອຸດສາຫະກຳຈຳເປັນ ຕ້ອງຂະຫຍາຍຕົວຂຶ້ນ ແລະ ນຳໃຊ້ວັດຖຸດິບ, ນໍ້າ ແລະ ພະລັງງານຫຼາຍຂຶ້ນ. ລະດັບ ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຜະລິດຕະພັນ ຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນກໍຈະເພີ່ມຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນການນຳໃຊ້ນໍ້າ, ມົນພາວະທາງ ນໍ້າ ແລະ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ.

2.1.2 ຊັບພະຍາກອນແຫຼ່ງນໍ້າ:

ນໍ້າແມ່ນຊັບພະຍາກອນທີ່ສຳຄັນທີ່ຊຸກຍູ້ໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມໃນ ສປປ ລາວ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນໄຟຟ້າ ນໍ້າຕົກ ແລະ ຊົນລະປະທານ. ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແຫຼ່ງນໍ້າຢ່າງມີປະສິດທິພາບແມ່ນປັດໃຈທີ່ສຳຄັນໃນການເຮັດໃຫ້ຈຸດປະສົງຂອງລັດຖະບານເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຈົນ ແລະ ການເຕີບໂຕທາງດ້ານເສດຖະກິດແບບຍືນຍົງໃຫ້ປະກົດຜົນເປັນຈິງ. ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າແບບຍືນຍົງກາຍເປັນປະເດັນທີ່ສຳຄັນຫຼາຍຂຶ້ນເລື້ອຍໆໃນຂະແໜງພັດທະນາຕ່າງໆ ເພາະມີຂະແໜງການເພີ່ມຂຶ້ນທີ່ໄດ້ພັດທະນາ ແລະ ແຍ່ງຊິງສິດນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແລ່ງນໍ້າທີ່ສະອາດ. ດັ່ງນັ້ນ, ການຮັບຮອງຄຸນນະພາບນໍ້າ ແລະ ຮັກນໍ້າໃຫ້ມີຄົງຢູ່ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຫລາຍຕໍ່ການພັດທະນາຂອງ ສປປລາວ. ສິ່ງເລົ່ານີ້ນັ້ນໄດ້ມີການ

ຮັບຮູ້ໂດຍລັດຖະບານ ແລະ ໄດ້ສະທ້ອນອອກໃຫ້ເຫັນຢູ່ໃນນິຕິກຳຕ່າງໆ ແລະ ມີມາດຕະການອື່ນໆເພື່ອຈຸດປະສົງໃນການ ຊຸກຍູ້ສິ່ງເສີມການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແຫຼ່ງນ້ຳແບບຍືນຍົງ ແລະ ມີປະສິດທິພາບ

ເຖິງວ່າຜະລິດຕະພັນໄໝ້ມ້ອນຂອງລາວໄດ້ມີວິທີການຍ້ອມສີດ້ວຍທຳມະຊາດ, ຂະແໜງການນີ້ຍັງມີການ ນຳໃຊ້ສານເຄມີ ຈຳນວນໜຶ່ງສຳລັບຟອກຂາວເພື່ອໃຫ້ສີສົດໃສ. ປັດຈຸບັນ, ວິທີການຜະລິດໄໝ້ມ້ອນມີການນຳໃຊ້ນ້ຳເປັນຈຳນວນຫຼາຍເຂົ້າ ໃນຂະບວນການຟອກ ແລະ ຍ້ອມ ແລະ ກິດຈະກຳເຫຼົ່ານັ້ນກໍ່ໃຫ້ເກີດມີນ້ຳເສຍຄຸນ. ນອກນັ້ນ, ລະບົບບຳບັດນ້ຳເສຍ ຄຸນຍັງບໍ່ທັນຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກວິຊາການ, ຫັດຖະກຳໄໝ້ມ້ອນຂະໜາດນ້ອຍ ອາດຈະບໍ່ມີການບຳບັດເລີຍຍ້ອນພະນັກງານ ຂາດປະສົບການ ແລະ ຂາດທຶນຮອນເພື່ອສະໜັບສະໜູນການປັບປຸງ. ໃນທີ່ສຸດນ້ຳເສຍຄຸນກໍ່ຖືກປ່ອຍອອກສູ່ແຫຼ່ງນ້ຳ ສາທາລະນະໂດຍທີ່ບໍ່ໄດ້ບຳບັດທີ່ເໝາະສົມ. ການບຳບັດນ້ຳ ແລະ ສານເຄມີທີ່ໃຊ້ໄປແລ້ວຍັງບໍ່ທັນນຳໃຊ້ທົ່ວໄປເທື່ອໃນ ລະຫວ່າງຂະບວນການຜະລິດ.

ນ້ຳເສຍຄຸນ ແລະ ການນຳໃຊ້ສານເຄມີຈະເພີ່ມຂຶ້ນໃນຄະນະທີ່ມີການຜະລິດເພີ່ມຂຶ້ນ. ເພື່ອບຳລຸງຮັກສານ້ຳ ແລະ ຄຸນນະພາ ບຂອງສິ່ງແວດລ້ອມໃນ ສປປ ລາວ, ມັນອາດຈະຕ້ອງມີວິທີການ ແລະ ມາດຕະການທີ່ເໝາະສົມເພື່ອເພີ່ມກຳລັງການຜະ ລິດໃນຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝ້ມ້ອນ. ໄດ້ມີກົດໝາຍລັດຖະບານເຊັ່ນ: ລະ ບຽບກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນກະທົບສິ່ງແວດ ລ້ອມ 2005 ແລະ ລະບຽບການກ່ຽວກັບການປ່ອຍນ້ຳເສຍຄຸນ 1994 ແລະ 2005, ລະບຽບການເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນເຖິງ ຄວາມແຕກຕ່າງສຳລັບການດຳເນີນທຸລະກິດທຸກປະເພດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີຄວາມທ່ວງໃຍດ້ານສະພາບແວດ ລ້ອມລະດັບຕ່າງໆ ແລະ ໃຫ້ມີການແບ່ງຄວາມຮັບຜິດຊອບໃຫ້ພາກສ່ວນຕ່າງໆອີງຕາມຂະໜາດ ແລະ ຂອບເຂດຂອງ ການປະຕິບັດທຸລະກິດ. ບັນດາທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍໃນຂະແໜງຫັດຖະກຳປົກກະຕິ ແມ່ນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງອຳນາດ ການປົກຄອງເມືອງ ເພາະສະນັ້ນມັນຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນຕ້ອງໄດ້ຮັບຮູ້ລາຍລະອຽດເລົ່ານີ້ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ບັງຄັບໃຊ້ລະບຽບ ຫລັກການ.

2.1.3 ຊັບພະຍາກອນທີ່ດິນ

ຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝ້ມ້ອນ ໄດ້ເພິ່ງພາອາໄສການປູກມອນເພື່ອໃຫ້ໄດ້ໄໝ້ມ້ອນ, ເຖິງວ່າແຫຼ່ງວັດຖຸດິບສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ໄດ້ມາ ຈາກຊາວປູກຝັງລາວກໍ່ຕາມແຕ່ໄດ້ນຳເຂົ້າຈາກປະເທດເພື່ອນບ້ານ (ITC 2006) ເພື່ອຍາດແຍ່ງເອົາຕະຫຼາດທີ່ມີມູນຄ່າສູງຢູ່ ຕ່າງປະເທດ, ອາດເວົ້າໄດ້ວ່າຂະແໜງໄໝ້ມ້ອນລາວມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງຜະລິດໄໝ້ມ້ອນໄທ້ໄດ້ເປັນຈຳນວນຫຼາຍຢູ່ພາຍ ໃນປະເທດຂອງຕົນ ຫຼື ຕ້ອງຮັບຮອງວ່າວັດຖຸດິບໄໝ້ມ້ອນທີ່ນຳເຂົ້ານັ້ນມີຄຸນນະພາບສູງສຸດ ເພື່ອການແຂ່ງຂັນກັບຕະຫຼາດ ຜ້າໃຫມສາກິນ.

ຍຸດທະສາດການສົ່ງອອກແຫ່ງຊາດ ໄດ້ໃຫ້ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳວ່າມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງ ໄດ້ເພີ່ມທະວີຜະລິດຕະພັນໄຫມດິບ ຢູ່ພາຍໃນປະເທດອີງຕາມບົດລາຍ ງານການປະເມີນການປ້ອງກັນສິ່ງແວດລ້ອມຂອງອົງການວິທະຍາສາດເຕັກໂນໂລ ຊີ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມປີ (ITC 2006). ອີງຕາມບົດລາຍງານດ້ານ Environmental Performance Assessment ຂອງອົງການ STEA , ສປປ ລາວ ມີທີ່ດິນທີ່ສາມາດປູກຝັງໄດ້ປະມານ 5,9 ລ້ານເຮັກຕາ, ໃນນັ້ນ 800,000 ເຮັກຕາສາມາດປູກເຂົ້າ ຫຼື ພືດ ສຳຮອງໃນຂົງເຂດດິນຮາບພຽງ. ຕາມການສຳຫຼວດເຫັນວ່າ ສປປ ລາວ ເປັນປະເທດທີ່ມີເຂດພູດອຍຊຶ່ງມີຄວາມຄ້ອຍ ຂຶ້ນຫລາຍກວ່າ 12 ເປີເຊັນ, ກວມເຖິງ 80-85 ເປີເຊັນຂອງເນື້ອທີ່ທັງໝົດທີ່ວ່າປະເທດ. ດິນສຳລັບການປູກເຂົ້າ ແລະ ປູກພືດ ອື່ນໆແມ່ນມີຈຳນວນຈຳກັດ. ການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະ ການຈັດປະເພດທີ່ດິນສຳລັບພືດອຸດສາຫະກຳແມ່ນມີຄວາມ ຈຳເປັນເພື່ອຫຼີກເວັ້ນການປູກພືດອຸດສາຫະກຳໃສ່ເຂດດິນສຳລັບການຜະລິດພືດສະບຽງອາຫານ (ເປັນຕົ້ນການປູກເຂົ້າ). ຄື

ດັ່ງທີ່ໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນໃນຍຸດທະສາດການສົ່ງອອກນັ້ນ, ຄວາມຕ້ອງການສຳລັບຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນລາວ ແລະ ຄວາມຈຳ ເປັນ ເພື່ອຮັບຮອງມາດຕະຖານດ້ານຄຸນນະພາບ ແລະ ຕົ້ນກຳເນີດສາມາດກຳໃຫ້ເກີດການແຜ່ຂະຫຍາຍການປູກຕົ້ນມອນໃນ ຂອບເຂດທີ່ວ່າປະເທດຢ່າງໄວວາ ແລະ ຍຸດທະສາດໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການສົ່ງເສີມ ການລ້ຽງມ້ອນລະດັບຊາດໂດຍຜ່ານ ການພັດທະນາ ແລະ ນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີອັນໃໝ່ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການສົ່ງເສີມແກ່ຊາວນາ (ITC 2006). ຖ້າຫາກສິ່ງ ດັ່ງກ່າວນີ້ເກີດຂຶ້ນ, ມັນຈະມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງຈັດສັນເນື້ອທີ່ໃຫ້ເໝາະສົມສຳລັບການປູກມອນເພື່ອຫຼີກເວັ້ນ ຫຼື ແບ່ງເບົາ ຜົນກະທົບທາງລົບ. ມັນກໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນເຊັ່ນດຽວກັນເພື່ອຮັບຮອງວ່າບໍ່ມີການທຳລາຍສິ່ງແວດລ້ອມເນື່ອງຈາກມີການ ເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຜົນຜະລິດ.

ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການນຳເຂົ້າໄໝມ້ອນ ຖ້າຫາກວ່າຂະແໜງໄໝມ້ອນລາວ ປະເຊີນກັບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການ ສະໜອງໃຫ້ແກ່ຂະແໜງການ ຫັດຖະກຳໄໝລາວ. ເບິ່ງແລ້ວສະພາບແບບນີ້ບໍ່ແມ່ນສະພາບທີ່ເພິ່ງປາດຖະຖາສຳລັບອຸດ ສາຫະກຳ ທີ່ນຳໃຊ້ເປັນຍີ່ຫໍ້ຂອງ ຜະລິດຕະພັນລາວ ແລະ ມັນກໍ່ບໍ່ເໝາະສົມໃນແງ່ຂອງການຮັບປະກັນຄຸນນະ ພາບ ແລະ ສີ່ສຽງທາງດ້ານຊົ່ວພາບເຊັ່ນກັນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຖ້າຫາກສິ່ງທີ່ກ່າວມາຍັງສືບຕໍ່, ຜົນກະທົບຕໍ່ຊັບພະຍາກອນທີ່ດີ ນບາງເທື່ອອາດມີໜ້ອຍໃນ ສປປ ລາວ ແຕ່ວ່າອາດຈະສົ່ງຜົນກະທົບຢ່າງຫລວງຫລາຍໃນປະເທດຜະລິດ.

2.2: ກໍລະນີສຶກສາ: ບາດກ້າວໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີຂຶ້ນໃນຂະແໜງຫັດຖະກຳ ໄໝມ້ອນຂອງລາວ (ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ໂຄງການສົ່ງເສີມການຜະລິດທີ່ສະອາດ, ກະຊວງອຸດສາຫະກຳ ແລະ ການຄ້າ 2005)

ສູນຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນນິກອນໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 1992. ແມ່ນສູນຫັດຖະກຳຂອງເອກະຊົນລົງທຶນ 100 ເປີເຊັນທີ່ໄດ້ຕຳຜ່າ ແພ ແລະ ເຄື່ອງແພຂຶ້ນຕ່າງໆ, ສູນດັ່ງກ່າວຕັ້ງຢູ່ບ້ານດົງໝັ້ງ, ເມືອງຈັນທະບູລີ, ນະຄອນ ຫຼວງວຽງຈັນ ແລະ ປັດຈຸບັນມີ ກຳມະກອນ 51 ຄົນ. ຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນນິກອນໄດ້ຜະລິດຫຼາກຫຼາຍຜະລິດຕະພັນ ແລະ ເປັນທີ່ຮູ້ກັນດີວ່າເປັນສູນຫັດຖະ ກຳແຖວໜ້າໃນການຍ້ອມສີທຳມະຊາດໃນ ສປປລາວ ທີ່ມີການນຳໃຊ້ວິທີການຍ້ອມແບບພື້ນເມືອງລາວ ແລະ ນຳໃຊ້ວັດຖຸ ດິບຈາກທຳມະຊາດເຂົ້າໃນຂະບວນການຜະລິດ.

ຢູ່ທີ່ສູນຫັດຖະກຳນິກອນ, ໄໝມ້ອນຈະຖືກຍ້ອມດ້ວຍການນຳໃຊ້ນ້ຳຍ້ອມທີ່ປະກອບດ້ວຍວັດຖຸດິບຈາກທຳມະຊາດເຊັ່ນ: ເປືອກໄມ້, ໃບໄມ້ ແລະ ໝາກໄມ້. ອີງຕາມຂໍ້ມູນຈາກສູນຫັດຖະກຳນິກອນນັ້ນ, ສູນດັ່ງກ່າວໄດ້ນຳໃຊ້ນ້ຳສຳລັບຟອກ, ຍ້ອມ ແລະ ລ້າງ. ຂັ້ນຕອນການລ້າງປະກອບມີ 3 ຄັ້ງໂດຍນຳໃຊ້ນ້ຳຜ່ານສອງຖັງ. ຊຶ່ງໃຊ້ນ້ຳປະມານ 240 ລິດສຳລັບການລ້າງ ທຸກໆຄັ້ງ, ປະລິມານນ້ຳປ່ອຍຖິ້ມສູງເຖິງ 720 ລິດສຳລັບການລ້າງ 3 ຄັ້ງ, ໃນຂັ້ນຕອນລ້າງໄດ້ປ່ອຍນ້ຳອອກສູ່ສິ່ງແວດລ້ອມ. ໃນໜຶ່ງມື້, ສູນຫັດຖະກຳດັ່ງກ່າວໃຊ້ນ້ຳ 6 ແມັດກ້ອນເຂົ້າໃນຂະບວນການຜະລິດໄໝມ້ອນ.

ນ້ຳເສຍຄຸນທີ່ປ່ອຍອອກຕົ້ນຕໍແມ່ນຈາກຂອດການຟອກ ແລະ ການຍ້ອມ, ການເກັບກຳຂໍ້ມູນໃນຊ່ວງການລົງສຳຫຼວດຂອງ ສູນຫັດຖະກຳນິກອນນັ້ນ, ນ້ຳເສຍຄຸນແມ່ນແຫຼ່ງຕົ້ນຕໍຂອງສິ່ງເສດເຫຼືອທີ່ສູນດັ່ງກ່າວປ່ອຍອອກ. ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການໃຫ້ກຳເນີ ດນ້ຳເສຍຄຸນ, ໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນບາງສາຍເຫດທີ່ຍາກໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ນ້ຳຫຼາຍ ແລະ ເກີດໃຫ້ມີນ້ຳເສຍຄຸນໃນສູນດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນ ໄດ້ພົບເຫັນເຕັກໂນໂລຊີໃນການຍ້ອມບໍ່ເໝາະສົມ ແລະ ເກົ່າແກ່ແລ້ວ ທີ່ເປັນສາຍເຫດໃຫ້ເກີດມີນ້ຳເສຍຄຸນອອກ.

ສູນຫັດຖະກຳຮ່ວມກັບກົມອຸດສາຫະກຳເຮັດການທົດລອງວິທີການຫຼຸດຜ່ອນປະລິມານການນຳໃຊ້ນ້ຳ. ຜົນໄດ້ຮັບຈາກການ ທົດລອງປະກົດວ່າສາມາດນຳໃຊ້ນ້ຳຈາກການລ້າງຄັ້ງທີ່ສອງ ແລະ ທີ່ສາມມາໃຊ້ຄືນໄດ້. ປັດຈຸບັນຂະບວນການລ້າງດັ່ງກ່າວ

ນັ້ນໄດ້ປຸງມາໃຊ້ຕາມການທົດລອງມານັ້ນ.

ສູນຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນນິກອນ ແມ່ນສູນຫັດຖະກຳໜຶ່ງໃນ ສປປ ລາວ ທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີ-ທີ່ມີຄວາມພະຍາຍາມສ້າງມິດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ. ການນຳໃຊ້ວັດຖຸສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຈາກທຳມະຊາດເປັນຕົ້ນຕໍທີ່ໄດ້ຊ່ວຍໃຫ້ສູນດັ່ງກ່າວຊອກຫາວິທີການເພື່ອໃຫ້ເປັນມິດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ. ເຖິງວ່າມີບາງສິ່ງທີ່ຍັງຂັດຂ້ອງຢູ່ກໍຕາມ, ທາງສູນໄດ້ນຳໃຊ້ວັດຖຸຈາກທຳມະຊາດ, ມີການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີເກົ່າ ແລະ ມີປະສິດທິພາບຕໍ່າຊຶ່ງເຫັນໄດ້ຈາກການປ່ອຍນ້ຳເສຍຄຸນເປັນຈຳນວນຫຼາຍ. ສາມາດສະຫຼຸບຄວາມວ່າຂະບວນການຟອກ ແລະ ການຍ້ອມແມ່ນແຫຼ່ງກຳເນີດນ້ຳເສຍຄຸນ. ປັດຈຸບັນນີ້ໄດ້ມີຄວາມພະຍາຍາມເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງກ່າວ, ແນວໃດກໍຕາມຈຳນວນຂໍ້ຈຳກັດຍັງກ່ຽວເນື່ອງກັບທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍ, ອີງຕາມຂໍ້ອ້າງອີງຈາກການວິໄຈຂອງໂຄງການເຫັນວ່າ: ຍັງຂາດຄວາມອາດສາມາດທາງດ້ານເຕັກນິກ ແລະ ທາງດ້ານການເງິນ.

ພາກທີ 3

ສະຫຼຸບຄວາມ ແລະ ການສະເໜີແນະນະໂຍບາຍທີ່ເປັນຍຸດທະສາດສຳລັບຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນ

3.1 ສະຫຼຸບ:

ບັນຫາສິ່ງແວດລ້ອມຕົ້ນຕໍທີ່ກ່ຽວພັນກັບຂະແໜງການນີ້ແມ່ນນ້ຳເສຍຄຸນ. ການປ່ອຍນ້ຳເສຍຄຸນໃນປັດຈຸບັນຍັງບໍ່ເປັນບັນຫາໃຫຍ່ກະທົບໃສ່ສິ່ງແວດລ້ອມເນື່ອງມາຈາກຂະແໜງການນີ້ຍັງມີຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຄວາມຈິງແລ້ວແມ່ນທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍສຳລັບຄອບຄົວ. ສິ່ງແວດລ້ອມດ້ານອື່ນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນປັດຈຸບັນແມ່ນມີຈຳນວນນອຍໃນການລ້ຽງມ້ອນໃນ ສປປລ ແລະ ແມ່ນວິທີການຍ້ອມສີແບບທຳມະຊາດ ແລະ ເປັນມິດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ. ປັດຈຸບັນລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ກຳລັງສົ່ງເສີມນະໂຍບາຍໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ວິທີການຜະລິດທີ່ສະອາດເຂົ້າໃນຂະບວນການຜະລິດເພື່ອໃຫ້ມີຜົນກະທົບນ້ອຍ ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ

ການລ້ຽງມ້ອນໃນ ສປປລ ແມ່ນເປັນພື້ນຖານທີ່ເປັນມິດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ, ເພາະຕົ້ນມອນແມ່ນສານອິນຊີເພື່ອລ້ຽງແມ່ມ້ອນ. ຍິ່ງໄປກວ່ານີ້, ການຕຳຜ້າໄໝມ້ອນທີ່ເປັນມາແຕ່ກຳເນີດຂອງລາວແມ່ນການຍ້ອມສີດ້ວຍທຳມະຊາດເປັນຕົ້ນຕໍອາດ ຈະມີການໃຊ້ ຫຼືບໍ່ໃຊ້ສານເຄມີເລີຍເຂົ້າໃນຂະບວນການຜະລິດ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ຈະເຮັດໃຫ້ລາວເປັນໜຶ່ງດຽວທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງການຂາຍ ແລະ ເປັນກາລະໂອກາດອັນດີໃຫ້ຂະແໜງການຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນເຂົ້າຫາຕະຫຼາດສາກົນໄດ້

3.2 ຄຳແນະນຳຕໍ່ນະໂຍບາຍທາງດ້ານຍຸດທະສາດ

ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມານັ້ນ, ລາວມີທ່າແຮງທີ່ສຳຄັນເພື່ອພັດທະນາຂະແໜງຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນການຕຳຜ້າແພແບບຮີດຄອງດັ້ງເດີມ, ການສ້າງມູນຄ່າເພີ່ມ ແລະ ຂະແໜງການນີ້ໄດ້ຮັບການອຸປະຖຳ ຢ່າງກ້ວາງຂວາງຕະຫຼອດມາ. ເພື່ອເພີ່ມຂີດແຫ່ງຄວາມສາມາດດັ່ງກ່າວຈຶ່ງມີຄຳແນະນຳຈຳນວນໜຶ່ງດັ່ງລຸ່ມນີ້:

- ລັດຖະບານຄວນສືບຕໍ່ສ້າງຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດເພື່ອການສົ່ງອອກ ແລະ ປະສານສົມທົບກັບສະມາຄົມຫັດຖະກຳ ແລະ ສະພາການຄ້າ ແລະ ອຸດສາຫະກຳແຫ່ງຊາດລາວຕະຫຼອດເຖິງການສ້າງຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນ ເພື່ອຊອກຫາວິທີສົ່ງເສີມຂະແໜງການນີ້.
- ລັດຖະບານ ແລະ ເອກະຊົນອາດຈະພິຈາລະນາສ້າງແຜນການຝຶກອົບຮົມ ໃຫ້ບັນດາສະມາຄົມຂອງສະມາຄົມຫັດຖະ

ກຳໄໝມ້ອນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນໃຫ້ຂະເຈົ້າປັບປຸງຂະບວນການຜະລິດ ແລະ ເຕັກນິກການຍ້ອມສີແບບທຳມະຊາດ ແລະ ຍັງຍືນດ້ານຄຸນນະພາບ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຜະລິດຕະພັນໄໝມ້ອນສາມາດແຂ່ງຂັນໄດ້ ແລະ ໄດ້ຕາມມາດຕະຖານສາກົນ.

■ **ອອກແບບຄືນໃໝ່ລະບົບບຳບັດນຳເສຍ, ຫລຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ນຳໃນຂະບວນການຜະລິດໂດຍການນຳນຳເສຍມາໃຊ້ຄືນອີກ ແລະ ຍົກລະດັບເຕັກໂນໂລຢີການຜະລິດທີ່ມີຜົນກະທົບສະພາບແວດລ້ອມໜ້ອຍລົງ**

- ▶ ຄືດັ່ງການສຶກສາກຳລະນີຂອງສູນຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນນິກອນຊຶ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: ນຳທີ່ອອກຈາກຂັ້ນຕອນການລ້າງສາມາດນຳໃຊ້ຄືນໄດ້ເພື່ອ ເພີ່ມປະສິດທິພາບຂອງນຳໃຊ້ ໃນຂະບວນການຍ້ອມຂອງຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນ.
- ▶ ແນະນຳໃຫ້ຄົ້ນຄ້ວາກ່ຽວກັບ ຄຸນນະພາບສິ່ງແວດລ້ອມກັບການຜະລິດ ແລະ ວິທີການເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ວັດຖຸດິບ ແລະ ການນຳໃຊ້ພະລັງງານ
- ▶ ສົ່ງເສີມການຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ການພັດທະນາວິທີການຫຼຸດຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ

■ **ເຮັດໃຫ້ຂະແໜງຫັດຖະກຳຜ້າໃໝ່ລາວຂະຫຍາຍຕົວແບບຍືນຍົງໂດຍຜ່ານ:**

- ▶ ສ້າງຈິດສຳນຶກດ້ານການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ມີການນຳໃຊ້
- ▶ ສ້າງຄວາມເຊື່ອໝັ້ນໃຫ້ສູນຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກາງຈ້າງ ຫຼື ຫາວິທີໃຫ້ມີນັກ ສິ່ງແວດລ້ອມປະຈຳສູນເພື່ອຕິດຕາມຄຸນນະພາບ ແລະ ຄວບຄຸມສິ່ງເສດເຫຼືອ
- ▶ ສະໜອງຂໍ້ມູນດ້ານການຕະຫຼາດຕາມຄຸນນະພາບ ແລະ ຕາມລວດລາຍຜະລິດຕະພັນໄໝມ້ອນ
- ▶ ສ້າງຮູບແບບຕ່າງໆເພື່ອໃຫ້ເຊື່ອມຕໍ່ຂະແໜງການນີ້ກັບຂະແໜງການອື່ນເປັນຕົ້ນ: ຂະແໜງກະສິກຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ
- ▶ ສ້າງສູນການຜະລິດທີ່ສະອາດສຳລັບການລ້ຽງມ້ອນເພື່ອປັບປຸງ ແລະ ພັດທະນາໂດຍສະເພາະການເຜີຍແຜຕາມປະເພນີດັ່ງເດີມ ແລະ ສົ່ງເສີມດ້ານເຕັກນິກໃຫ້ດີຂຶ້ນ
- ▶ ໃຫ້ລາງວັນສຳລັບການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມດີເດັ່ນຈຳປີເພື່ອຮັບຮອງຄຸນນະພາບ ແລະ ເພີ່ມຈິດສຳນຶກກ່ຽວກັບຍີ່ຫໍ້ຜະລິດຕະພັນໄໝມ້ອນລາວດັ່ງຕົວຢ່າງຍີ່ຫໍ້ "ໃຈລາວ" ສະມາຄົມຫັດຖະກຳລາວ ແລະ ສະພາການຄ້າ ແລະ ອຸດສາຫະກຳແຫ່ງຊາດລາວໄດ້ຈັດຕັ້ງທຸກໆປີມາແລ້ວ
- ▶ ສະໜັບສະໜູນ ແລະ ອຳນວຍຄວາມສະດວກລະບົບກວດກາຄຸນນະພາບສຳລັບໄໝມ້ອນ ແລະ ເນື້ອຜ້າໂດຍສະເພາະແມ່ນຂອດສຸດທ້າຍຂອງຜະລິດຕະພັນຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນໂດຍຜ່ານການຍັງຍືນ, ເປັນຕົ້ນ: " G-Mark" ແລະ ISO 14,000, ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການເຂົ້າຫາຕະຫຼາດຊ່ອງຫວ່າງໄດ້ (niche markets) ທັງພາຍໃນປະເທດ(ເຂົ້າເຖິງນັກທ່ອງທ່ຽວ) ແລະ ຕ່າງປະເທດ
- ▶ ສ້າງຄວາມອາດສາມາດໃຫ້ຂະແໜງການນີ້ເພື່ອສືບຕໍ່ປັບປຸງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ດ້ານເຕັກນິກການຕ່ຳ, ການຂົນສົ່ງ, ການຍ້ອມ ແລະ ກວດກາຄຸນນະພາບ. ໃນໄລຍະທີ່ຜ່ານມາກໍເຄີຍປະຕິບັດມາແລ້ວແຕ່ຍ້ອນມີງົບປະມານຈຳກັດໃນການຝຶກອົບຮົມຂະແໜງການນີ້.
- ▶ ສ້າງກອງທຶນຫັດຖະກຳໄໝມ້ອນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນການພັດທະນາ "ໜຶ່ງບ້ານໜຶ່ງຜະລິດຕະພັນ" ໃຫ້ຄວາມສຳຄັນຂະແໜງການນີ້ຕໍ່ທຸລະກິດການກະສິກຳແບບຄອບຄົວ ໃນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ເພື່ອປົກປັກຮັກສາວິທີການແບບດັ້ງເດີມໄວ້.

ເອກະສານອ້າງອີງ

CPI & UNDP 2006. *National Human Development Report: International Trade and Human Development Lao PDR*. Vientiane: Committee for Planning and Investment & United Nations Development Program.

MoIC 2004. *Industrial and Handicraft Development Strategy towards 2020*. Vientiane: Ministry of Industry and Commerce.

MoIC 2005. *Case study of Nikhone Handicrafts, Cleaner Production Project*. Vientiane: Ministry of Industry and Commerce.

MoIC & ITC 2006. *National Export Strategy for Lao PDR 2006-2008*. Vientiane: Ministry of Industry and Commerce and Industry and the International Trade Center, December.

Saphangthong, 2006. *GoL Briefing Note: Summary on Mulberry and Silk Produce, Mulberry plantation and Silk promotion project*. Vientiane: Ministry of Agriculture and Forestry.

STEa & UNEP 2006. *National Environmental Performance Assessment (EPA) Report*. Vientiane: Science, Technology and Environment Agency and the United Nations Environment Programme.